

Tanım Tenkit Teori

Description Critique Theoria

Din Eğitiminde Duyuşsal Boyut, Yusuf Batar, Dem Yayınları, Aralık 2021, 179 sayfa. ISBN: 978-605-73997-5-5

Affective Dimension in Religious Education, Yusuf Batar, Dem Publications, December 2021, 179 pages. ISBN: 978-605-73997-5-5

Durkadın Sema Sancaktar*

¹ Kütahya Dumlupınar University, Faculty Of Islamic Sciences, Kütahya/Türkiye| <https://ror.org/03jtrja12>, <http://isni.org/isni/0000000405956407>,

durkadin.sancaktar@ogr.dpu.edu.tr

Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, Kütahya/Türkiye| <https://ror.org/03jtrja12>, <http://isni.org/isni/0000000405956407>,

durkadin.sancaktar@ogr.dpu.edu.tr

* Corresponding author

Araştırma Makalesi

Süreç

Geliş: 23/12/2023

Kabul: 25/02/2024

Yayın Tarihi: 29/02/2024

Yayın Sezonu: Şubat

Benzerlik

Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal yazılımı ile taranmıştır.

Telif Hakkı & Lisans

Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Etik Beyan

Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Çıkar Çatışması

Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Finansman

Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.

Atıf

Sancaktar, D. S. (2024). "Din Eğitiminde Duyuşsal Boyut, Yusuf Batar, Dem Yayınları, Aralık 2021, 179 sayfa. ISBN: 978-605-73997-5-5". *Tanım Tenkit Teori*, 2: 39-44.

Öz

Din Eğitiminin duygusal yönü incelenmesi gereken bir konudur. Çünkü insanın dinle olan ilişkisi sadece bilişsel değil aynı zamanda duyuşsal bir ilişkidir. Dini ibadetler duygu olmadan salt fiil ile yapılırsa samimi olmaz. İbadetin önemi samimi, içten duygular ile olunca insanlara fayda verir. Duyuşsal boyutun önemini gösteren sebepler vardır. Bunlara; dinin özünden kaynaklanan duygusallığı, insanın duygusal bir varlık olmasını ve eğitimin kazanımları arasında duyuşsal hedeflerin olmasını örnek gösterebiliriz. Yazarın bu çalışmadaki amacı, Din Eğitiminde duyuşsal boyutun eğitimdeki yerine değinmek, eğitimde duygusal boyuta neden önem verilmesi gerektiğini açıklamak ve insanın akli yönünün sınırlılıkları ve imkanları olduğu gibi duygusal yönünün de imkanlarını ve sınırlılıklarını bizlere göstermeyi hedeflemiştir. Yazar, duygusal boyutun da önemli olduğunu vurgulayarak ve duyuşsal boyutun nasıl daha iyi geliştirilebilir sorusuna cevap vererek Din Eğitimi alanına katkı sağlamıştır. İki bölümden oluşan kitapta, Din Eğitiminin duygu yönü ele alınmakta ve Din Eğitimi programlarının duyuşsal hedefleri incelenmektedir. Birinci bölümde duygu varlığı olarak insan ve din duygusu konusu, ikinci bölümde ise Din Eğitiminin duyuşsal boyutu konusu işlenmiştir. Sonuç olarak, okurlara farklı bakış açısı kazandıran yazar, Din Eğitimi alanına duygusal boyutun önemini vurgulamış, duyuşsal hedeflerin belirlenmesi ve değerlendirilmesi konusunu inceleyip çözüm yolları sunarak alana katkı sağlamıştır. Yazarın, örnekler, tanımlar ve açıklamalar ile okurlara kazandırmak istediği hedefe ulaştığı kanaatindeyiz. Yazar sorduğu sorular, verdiği örnekler, tanımlar ve açıklamalar sayesinde okuyucuların dikkatini çekmiştir. Yazar, bahsi geçen alana yeni boyut kazandırmıştır. Kitap dil özellikleri açısından ele alındığında, dili sade ve hedef kitleye uygun şekildedir. Anlatılmak istenilen konu, okuyuculara güzel bir dille anlatılmıştır. Akademik tarzda yazılmış olup halk diliyle de anlaşılır kelimeler kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Din Eğitimi, Dini tutum, Duyuşsal hedefler, Din duygusu, Duygu varlığı

Research Article

History

Received: 23/12/2023

Accepted: 25/02/2024

Published: 29/02/2024

Pub Date Season: February

Plagiarism

This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software.

Copyrights & Licensing

The authors own the copyright of their work published in the journal and their work is published under the CC BY-NC 4.0 licence.

Ethical Statement

It is declared that scientific and ethical principles were complied with during the preparation of this study and all the studies utilised are mentioned in the bibliography.

Conflicts of Interest

No conflict of interest declared.

Financial Support

No external funding was used to support this research.

Citation

Sancaktar, D. S. (2024).

"Affective Dimension in Religious Education, Yusuf

Batar, Dem Publications,

December 2021, 179 pages.

ISBN: 978-605-73997-5-5".

Description Critique Theoria, 2: 39-44.

Abstract

The emotional aspect of Religious Education is a subject that needs to be examined. Because the human relationship with religion is not only cognitive but also affective. Religious worship is not sincere if it is done only with action without emotion. The importance of worship benefits people when it is done with sincere, sincere feelings. There are reasons that show the importance of the affective dimension. We can cite the emotional nature of religion, the fact that human beings are emotional beings, and the fact that there are affective goals among the achievements of education. The author's aim in this study is to address the place of the affective dimension in religious education, to explain why the emotional dimension should be given importance in education, and to show us the possibilities and limitations of the emotional dimension as well as the limitations and possibilities of the rational aspect of human beings. The author has contributed to the field of Religious Education by emphasizing that the emotional dimension is also important and by answering the question of how the affective dimension can be better developed. In the book, which consists of two parts, the emotional aspect of Religious Education is discussed and the affective objectives of Religious Education programs are examined. In the first part, the subject of human being as an emotional being and religious emotion, and in the second part, the subject of the affective dimension of Religious Education is covered. As a result, the author, who gives readers a different perspective, has emphasized the importance of the emotional dimension in the field of Religious Education and contributed to the field by examining the issue of determining and evaluating affective goals and offering solutions. We are of the opinion that the author has achieved the goal he wanted the readers to gain through examples, definitions and explanations. The author has attracted the attention of the readers with his questions, examples, definitions and explanations. The author has brought a new dimension to the mentioned field. When the book is considered in terms of language features, the language is simple and suitable for the target audience. The subject to be explained is explained to the readers in a beautiful language. It is written in academic style and understandable words are used in folk language.

Keywords: Religious Education, Religious attitude, Affective goals, Sense of religion, Emotional being.

Giriş

Din eğitimi ve genel eğitimde bireyin ve öğrencinin kazanım haline getirmesi beklenen hedefler bulunmaktadır. Bunlar bilişsel, duyuşsal ve psikomotor olmak üzere üç kategoride ele alınmaktadır. Eğitimde bütünlük ilkesi kapsamında bu üç öğenin birbirini destekler ve tamamlar mahiyette dikkate alınması eğitimden beklenen bir husustur. Bu durumun özellikle duyuşsal hedefler özelinde gerektiği kadar dikkate alınmadığını fark eden ve düşünen yazar böyle bir kitabı kaleme almıştır. Bu fikrini destekleyen verilere de kitabında yer vermiştir. Bu verilere göre “toplamda 232 kazanımın %66’sı bilişsel, %27’si duyuşsal, %7’si psikomotor/devinişsel alandan oluşmaktadır (Batar, 2021, s. 120). Yazar kitabında, dini hayatın temelinde duyguların da olduğuna, dini yaşarken sadece bilişsel davranışlarla yaşanılmayacağına, samimi duygularımızın olması gerektiği hususuna, bilişsel ve duyuşsal boyutun birleşerek Din Eğitimine daha çok katkı sağladığı görüşüne yer vermiştir. Yazar, Din Eğitiminde duygusal boyutun neden incelenmesi gerektiğini bizlere açıklamakta ve Din Eğitiminde duygusal boyut daha iyi nasıl geliştirilebilir sorusuna cevap vermektedir. Yazarın bu çalışma ile ortaya koyduğu amaç, Din Eğitiminde duyuşsal boyutun eğitimdeki yeri nedir, neden önem verilmesi gerekir sorularına cevap vermesidir. Buna ilave olarak yazar, insanın akli yönünün sınırlılıkları ve imkanları olduğu gibi duygusal yönünün de imkanlarını, sınırlılıklarını bizlere göstermeyi hedeflemiştir.

Kitap iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde duygu varlığı olarak insan, duygu kavramı, din duygusu, islami terminolojide temel duyguları ifade eden kavramlar konusu işlenmiştir. İkinci bölümde ise duyuşsal davranış eğitimi, eğitimde duyuşsal boyutun pedagojik ve teolojik temelleri, din eğitiminde duyuşsal hedefler, eğitim süreçleri ve kazanımların değerlendirilmesi konuları işlenmiştir. Yukarıda belirtildiği üzere yazar, din eğitimi alanına duygusal boyutun önemine, gelişmesi için örnekler vererek katkı sağlamıştır.

Bu çalışmamızda bizim üzerinde duracağımız konular şunlardır; yazarın başkalarının görüşlerine yer verdiği, duygularımızın kararlarımızda etkili olduğu, duygu ve aklın eş güdümlü olarak ilerlemesinden bahsetmesi konusunda, kitapta ilk olarak duygu kavramını açıklayarak başlaması hususuna, duygu kavramı tanımlanırken birçok tanımdan bahsetmesi konusunda, duyguların tasnifi konusunda, duyguların fitri temelli olduğunu savunduğu konuda ve arada bizlere sorular sorması konusuna değinmek istiyoruz. Öncelikle kitaba duygu kavramının ne olduğunu açıklayarak başlanması ya da duygu kavramı nedir diye soru yöneltip okuyucunu dikkatini çekip sonradan yazarın açıklaması okurlara fayda sağlayabilir çünkü okuyucunun kitapta neyi okuduğunu bilmesi istenilen bir durumdur. Buna ilave olarak kitaba soruyla başlanması okuyucuların dikkatini çekecek nitelikte olacaktır. Akıcı olan kitaplar, kitabın ilk sayfasından itibaren okurları sürüklüyor. Bu kitaba da böyle başlanmasının okuyucu açısından daha faydalı olacağını söyleyebiliriz.

Yazar, birinci bölümde, duyguların tasnifi başlığı altında, bazı uzmanların duyguları, kaynakları ve iç yapılarına göre tasnif ettiğini maddeler halinde yazmış, 5 maddeden 4 tanesini açıklamaya başlayıp 5.maddesini açıklamamıştır. Bütün maddeleri açıklayıp hepsine birer örnek

vermesi çok daha anlaşılır olurdu (Batar, 2021, s. 28). Ve yine bahsi geçen başlık altında "Bütün duyguların ilk çocukluk döneminde ortaya çıktığı ve şekillendiği kabul edilmektedir. (Başaran, 1990). Dolayısıyla bütün duyguların fitri temelli olduğunu söyleyebiliriz (Batar, 2021, s. 29)" diyerek yazar, bu cümleyi kurup bir açıklama getirmemiştir. Yazarın açıklama yapip örnek vermesinin okurlar açısından daha faydalı olacağı kanaatindeyiz.

Birinci bölümün duyguların doğasına ilişkin felsefi yaklaşımlar başlığı altında Aristoteles'in "iyi insan olmanın ölçütü güzel eylemleri sevmektir(s. 35)" sözüne yazar katılıp açıklamalar yapmıştır. Bu sözün olumlu ve olumsuz yönü olduğu okuyucuların aklına gelmektedir. İnsan güzel eylemleri sevince direkt olarak iyi olamaz salt sevgi, iyi insan olduğu anlamına gelmez hem eylemi sevip hem de eylemi icraate geçirmek gerektiği kanaatindeyiz. Yazar, sorular yönelterek okuyucuların ufkunu açtığı kanaatindeyiz. Birinci bölümün duyguların doğasına ilişkin felsefi yaklaşımlar başlığı altında yazar, "Peki, erdem dediğimiz nedir (Batar, 2021, s. 35)" sorusunu yöneltip okurlara içsel sorgulama yaptırmıştır. Buna ek olarak sözü edilen konu başlığı altında yazar, "erdemli bir yaşam için duygularımıza da bir ayar verilmesi gerekmektedir. Bu da ancak eğitimle mümkün olabilecek bir şeydir" demiştir (Batar, 2021, s. 36). Bu sözden okuyucu, "duygularımıza ayar vermenin tek yolu eğitimidir" sözünü anlayabilir. Bundan yola çıkarak duygusal olarak gelişmemizde aile, akrabalar, yaşadığımız şehir, kültür gibi etmenler de duygularımıza ayar verebilir. Yani yalnızca eğitim ile duygulara ayar verilmeyeceği kanaatindeyiz.

Din ve duygu arasındaki ilişki başlığı altında yazar, Hz. Peygamber (as) 'ın "Din nasihattir(samimiyettir)."(Buhari, "iman", 42) şeklinde ifadesinde tamamen duyusal bir tutum esas alınmaktadır(s. 48) "diyerek savunduğu konuyu Hz. Peygamberin sözüyle desteklemiştir. Hz. Peygamberin sözüyle desteklenmiş olması okuyucu üzerinde olumlu izlenim vermiştir. Aynı şekilde sözü edilen konu başlığı altında okurlara katkı sağladığını düşündüğümüz "duyguların yaşam kalitesi üzerinde etkisi vardır. Mesela dini duygusu baskın olan evli çiftlerin evlilik doyumu daha yüksektir (Batar, 2021, s. 51)"sözünü şu şekilde açıklayabiliriz. Dindarlık ile evlilik doyumu arasında olumlu ilişki vardır. Bu ilişkinin nedenleri, dindar çiftlerin daha fazla sosyal destek alması, ortak değerlerinin olması, ahlaki kuralları ve aralarında geçen çatışmaları daha kolay çözüme ulaştırma hususunda diğer insanlara göre daha çok kolaylığa sahip oldukları için yaşam kalitelerinde olumlu etkisi vardır.

Yazar, korku başlığı altında korku kavramını okuyuculara anlaşılır bir dilde açıklamıştır. "Özellikle korkunun çocukluk döneminde olması, çocuk korku-sevgi dengesini kuramayacağı için korkutarak din duygusunu geliştirmeye çalışılmamalıdır (Batar, 2021, s. 61-63)" diyor bu konuda bizim kanaatimiz yazar ile paraleldir. Ebeveynler, "Allah sevmez", "Allah taş" eder gibi cümleler kurdukça çocukları korkutup soğutabilirler.

Yazar, İslami terminolojide temel duyguları ifade eden kavramlar başlığı altında, olumlu olumsuz ve çift yönlü duygular olarak ayırmıştır. Fakat üzüntü duygusunu olumsuz duygu olarak esas almıştır. Üzüntü duygusunu çift yönlü duygular arasında görmek okuyucu açısından güzel olabilirdi çünkü okuyucunun aklına günah işledikten sonra üzüntü duyup tövbe etmek olumlu bir duygu değil midir

sorusu gelebilir. Okuyucu açısından bu sorunun cevabı “ evet” olabileceği için üzüntü duygusunu çift yönlü duygular arasına almanın daha iyi olacağı kanaatindeyiz. Yazar, üzüntü başlığı altında kuranda geçen üzüntü örneklerinden fazlasıyla bahsetmiştir. Duyguların Kuran'da geçtiği kavramları tek tek incelemiş ve duyuşsal boyuta dikkat çekmeye çalışmıştır mesela ahirette yaşayacak olduğumuz pişman duygusundan bahsedip bunun bir işe yaramayacağını vurgulamıştır.

Kitabın duyuşsal aşırılıkları ifade eden kavramlar başlığı altında “Her konudaki aşırılığı prensip olarak uygun görmeyen İslam dininde her türlü arzu ve isteğin makul ölçüler içinde karşılanması esastır. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de dünya nimetlerinden istifade ederken makul ölçülerin dışına çıkmak israf olarak değerlendirilmektedir. Arapça sözlüklerde, haddi aşmak ve orta yollu davranmayı terk etmek anlamında kullanılan israf kelimesi, İslami literatür de dinin, akıl veya örfün uygun gördüğü ölçülerin dışına çıkmayı özellikle harcamalarda gayr-i meşru alanlara yönelmek şeklindeki davranışları tanımlamak için kullanılmaktadır (Batar, 2021, s. 83)”bu paragrafta arzu istek şehvetten bahsederken bir anda israf konusuna bağlaması okuyucu tarafından konu bütünlüğü olmadığı düşüncesine kaptırabilir.

Yazarın kitaba duyuş kavramını açıklayarak başlamasının okuyucu açısından faydalı olabileceğini düşünüyoruz çünkü duyuş nedir sorusunun cevabı verilirse okuyucu baştan bilgi sahibi olur. İkinci bölümün giriş kısmında “Eğitimde duyuşsal boyutun önemi, ilkesel olarak kabul edilmekle beraber uygulamada bu alanın ihmal edildiği bir vakıdır. Davranışçı ekole dayalı modern eğitim sisteminde uzun süre eğitim tipik bir uyarıcı tepki ilişkisi şeklinde düşünüldü ve uygulamalar da bu yönde yapıldı. (Bacanlı, 2017). Günümüzde toplumsal beklentinin bilişsel kazanımlardan yana ağır basması da bu ihmalin önemli bir sebebidir. Nitekim günümüzde velilerin büyük bir çoğunluğu okuldan, çocuğunun ileride “iyi bir meslek” sahibi olmasını sağlayacak derslerde başarılı olmasını beklemektedir (Batar, 2021, s. 96-97)” geçen bu cümleye katıldığımızı belirtmek istiyoruz, aileler çocuklarının iyi bir meslek sahibi olmasını istiyorlar ama iyi bir meslek kişinin kendini mutlu hissettiği yerdir. İnsan yaptığı işten zevk almıyor ise o kişi için iyi bir meslek değildir.

Duyuşsal davranış kavramını özel başlık altında işleyip örnekler ile açıklamıştır(s. 98-99). Ayrıca yazar eğitimde duyuşsal boyutun teolojik ve pedagojik temellerini tek tek işleyip anlaşılır üslupla açıklamıştır. İkinci bölümde, din eğitiminde duyuşsal hedefler başlığı altında “Eğitimde hedef öğrenciyi halihazırda ki topluma intibak ettirmek değil ideal toplum için hazırlamaktır (Batar, 2021, s. 121) “diye cümle geçmektedir. Eğitim, ideal toplum için hazırlamak derken, öncelikle yazar, hangi toplum idealdir ya da ideal olduğunu kim belirler sorusunu açıklamalıdır. Eğitim, kişilerin kendi ideal toplumlarını düşünmelerine ve bunu gerçekleştirmek için gerekli beceri ve bilgiyi kazanmalarına olanak tanınmalıdır. Eğitim, bireyleri tek tip bir insan modeline göre şekillendirmeye çalışmamalıdır. Diğer olumlu husus ise duyuşsal alanda uygulanacak yöntem ve tekniklerden, tekniklere örnekler vererek açıklamış olması okurlara fayda sağlamıştır.

Sonuç olarak bu çalışmamızda kitabın yazılış amacından, hedef kitlesinden, amacına ne ölçüde ulaşıldığından, kitabın içeriğinden, kitabın bölümlerinden ve yazarın fikirlerinden bahsedildi. Yazar, zaman zaman sorduğu sorular ve attığı fikirler ile okuyucuyu düşünmeye sevk etmiştir. Kitap dil ve anlatım özellikleri açısından ele alındığında, dili sade ve hedef kitleye uygun şekildedir. Anlatılmak istenilen okuyuculara güzel bir dille anlatılmıştır. Akademik tarzda yazılmış olup halk diliyle de anlaşılır kelimeler kullanılmıştır.

Kaynakça

Bacanlı, H. (2017). *Değer Bilinçlendirme Yaklaşımı*. Konya: Nobel yayınları.

Batar, Y. (2021). *Din Eğitiminde Duyuşsal Boyut*. İstanbul: Dem yayınları.